

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 11Co/108/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7820203742
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 10. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jarmila Čabaiová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2023:7820203742.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jarmily Čabaiovej a sudcov JUDr. Martina Kolesára a JUDr. Borisa Brondoša v spore žalobcu: A. B., nar. X.X.XXXX, bytom C. XX, zast. JUDr. Ladislavom Csákóm, advokátom so sídlom Rožňava, Hviezdoslavova 4, IČO: 35544163, proti žalovaným: 1/ mal. D. B., nar. XX.X.XXXX, zast. zák. zástupkyňou, matkou E. B., nar. X.X.XXXX, bytom C. XXX a 2/ D. B., nar. X.XX.XXXX, bytom C. XX, o určenie neplatnosti darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena, o odvolaní žalobcu proti rozsudku 5C/74/2020-51 zo dňa 22.4.2022 Okresného súdu Rožňava

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok.

Stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

o d ô v o d n e n i e :

1. Žalobca sa podanou žalobou domáhal určenia neplatnosti darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena uzatvorenej dňa 23.1.2020, spísanej na Notárskom úrade so sídlom v Rožňave, Nám. baníkov 36, notárkou F. F. G. pod č. N:19/2020, NZ: 2039/2020, NCRIs: 2091/2020, medzi darujúcimi: 1/ E. B., H. B., nar. XX.XX.XXXX a 2/ D. B., H. D., nar. X.XX.XXXX, obaja bytom C. XX, na jednej strane a obdarovaným a povinným z vecného bremena: mal. D. B., H. B., nar. XX.X.XXXX, bytom C. XXX, zast. zák. zástupkyňou matkou E. B., H. I., nar. X.X.XXXX, bytom C. XXX, na strane druhej, a zároveň žiadal priznať nárok na náhradu trov konania.

2. Žalobu žalobca skutkovo odôvodnil tým, že je synom E. B., nar. XX.XX.XXXX, ktorý zomrel X.X.XXXX a D. B., nar. X.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, ktorí vlastnili v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov nehnuteľností evidované katastrálnym odborom Okresného úradu v Rožňave na LV č. XXX pre k.ú. C., Obec C., okres H., a to: pozemok parcela registra „C“ č. XXXX/XX – zastavaná plocha a nádvorie vo výmere 1.026 m², rodinný dom súp. č. XX a hospodárska budova, postavené na parcele č. XXXX/XX (ďalej tiež len „nehnuteľnosti“), tieto nehnuteľnosti na základe napadnutej darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena spísanej do notárskej zápisnice dňa 23.1.2020 notárkou F. F. G., so sídlom v Rožňave, nadobudol do výlučného vlastníctva žalovaný v 1. rade (vnuk rodičov žalobcu). Žalobca namietal neplatnosť uzatvorenej darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena v zmysle ust. § 38 ods. 2 a § 39 Občianskeho zákonníka z dôvodu nespôsobilosti darujúcich - jeho rodičov na takýto právny úkon pre ich psychické problémy, duševnú poruchu a nepriaznivý zdravotný stav, v dôsledku ktorého jeho otec krátko po uzavretí darovacej zmluvy, dňa X.X.XXXX zomrel. Uviedol, že jeho matka D. B. (žalovaná v 2. rade) bola opakovane liečená na psychiatrickej ambulancii D. F. J. v Rožňave, kde jej vyšetrujúci lekár diagnostikoval stredne ťažkú zmiešanú demenciu, organickú afektívnu poruchu a poruchy spánku, v roku 2016 matka utrpela vážny úraz hlavy a podľa CT vyšetrenia mozgu došlo k subdurálnemu krvácaniu, ktoré okrem iného spôsobuje sekundárne poranenie mozgu, pričom aj

toho času pretrvávajú u nej problémy psychického charakteru, čo potvrdzuje aj lekársky nález zo dňa 13.5.2020, ktorý v prílohe pripojil k žalobe. Podľa tvrdenia žalobcu darujúci v čase uzatvárania darovacej zmluvy nedokázali posúdiť následky svojho konania, už v tom čase boli mimoriadne sugestibilní a nedokázali sa sami zodpovedne rozhodovať ani len o skutočnostiach priamo súvisiacich s ich osobami, pri uzavretí darovacej zmluvy so žalovaným v 1. rade konali v závažnej duševnej poruche, ktorá ich robila na tento právny úkon neschopnými a nespôsobilými, lebo v dôsledku závažného duševného ochorenia nemohli adekvátne posúdiť obsah právneho úkonu a jeho závažné dôsledky. Uviedol tiež, že jeho otec E. B. bol prísny a panovačný a každý musel konať podľa jeho rozkazov, čo sa ukázalo aj pri uzavretí darovacej zmluvy, kedy matka (žalovaná v 2. rade) v podstate ani nevedela, čo vlastne podpisuje a musela konať podľa príkazu svojho manžela, čo vyvoláva vážne pochybnosti o slobodne a vážne prejavenej vôli darujúcej. Žalobca ďalej tvrdil, že darujúci chceli, aby nehnuteľnosti po ich smrti boli predmetom dedičského konania a spravodlivo sa rozdelili medzi oprávnených dedičov, preto považoval za úplne nelogické, aby podpísali darovaciu zmluvu v prospech žalovaného v 1. rade, v dôsledku čoho tieto nehnuteľnosti už nebudú predmetom dedičského konania. Mal za to, že ak by boli darujúci úplne duševne zdraví, nikdy v živote by takúto alternatívu nedopustili. Svoj naliehavý právny záujem v zmysle § 137 písm. c) CSP na určenie neplatnosti darovacej zmluvy odôvodnil tým, že uzavretím darovacej zmluvy ako dedič v I. dedičskej skupine prišiel o možnosť nadobudnúť vlastnícke právo, resp. spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnostiam, ktoré boli predmetom darovacej zmluvy, pričom navrhnutým rozhodnutím súdu by došlo k navráteniu pôvodného stavu, ktorý existoval pred uzavretím darovacej zmluvy a kedy ako oprávnený dedič sa bude môcť domáhať dodatočného prejednanie dedičstva po zomrelom otcovi. Za tejto situácie jeho právne postavenie je neisté, keď bez požadovaného určenia by jeho práva mohli byť ohrozené a v konečnom dôsledku aj odňaté. Nakoľko účastníkmi konania musia byť všetci (žijúci) účastníci napadnutej zmluvy, z dôvodu splnenia tejto procesnej podmienky žalobca označil okrem obdarovaného za žalovanú stranu v 2. rade aj darujúcu, t.j. svoju matku.

3. Okresný súd Rožňava (ďalej „súd prvej inštancie“ alebo len „súd“) napadnutým rozsudkom žalobu zamietol (I.) a žalovaným v 1. a 2. rade priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (II.).

4. Po vykonaní potrebného dokazovania súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa ustanovení §§ 34, 35 ods. 1 až 3, § 37 ods. 1 až 3, § 38 ods. 1 a 2, § 132 ods. 1, § 628 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), § 5 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov a rešpektujúc zásadu hospodárnosti konania, v prvom rade skúmal existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení podľa ust. § 137 písm. c) CSP, ktorý je základnou podmienkou dôvodnosti a prípadnej úspešnosti podanej určovacej žaloby. Konštatoval, že posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností, čo pre žalobcu znamená nevyhnutosť tvrdiť a aj dokázať skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení, pričom existenciu naliehavého právneho záujmu na určení práva súd skúma z úradnej povinnosti, a to v ktoromkoľvek štádiu konania. Súdna prax za určovaciu žalobu v zmysle § 137 písm. c) CSP považuje aj návrh na určenie neplatnosti zmluvy, hoci sa ním priamo neurčuje existencia či neexistencia práva, resp. právneho vzťahu. Zároveň rešpektuje názor, že ak vyslovením neplatnosti sa má riešiť len predbežná otázka vo vzťahu k otázke, či tu právo je alebo nie je, nie je na takejto žalobe o určenie neplatnosti zmluvy zásadne daný naliehavý právny záujem. Ten je v takomto prípade daný na samotnom určení práva, určenie neplatnosti zmluvy nemusí totiž znamenať, že účastník je nositeľom práva, ktoré mu malo v dôsledku zmluvy zaniknúť alebo že nie je nositeľom práva, ktoré mal zmluvou nadobudnúť, pretože právo mu mohlo zaniknúť na základe inej právnej skutočnosti, príp. ho mohol nadobudnúť aj iným spôsobom. Ak súd rozhodne o tom, že zmluva o prevode nehnuteľností je neplatná, týmto deklaratórnym súdnym rozhodnutím sa teda spravidla neriešia všetky otázky sporu, predovšetkým s konečnou platnosťou sa nerieši otázka, komu nehnuteľnosť patrí (napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo 98/2004, tiež 1Cdo 91/2006). Poukázal na to, že podľa ust. § 5 ods. 2 katastrálneho zákona záznam je úkon správy katastra plniaci evidenčné funkcie, ktoré nemajú vplyv na vznik, zmenu ani na zánik práv k nehnuteľnostiam, ide o druh zápisu do katastra nehnuteľností, ktorý nemá právotvorný ale iba evidenčný charakter (R 18/2004). Údaje o právach zaznamenaných do katastra sa týkajú právnych vzťahov, ktoré vznikli, zmenili sa alebo zanikli mimo sféry pôsobenia správ katastra na základe iných právnych skutočností. Katastrálne odbory okresných úradov tieto skutočnosti a údaje iba evidujú. Údaje o právnych vzťahoch sa záznamom zapisujú do katastra nehnuteľností na základe verejných listín a aj iných listín, ktoré podľa príslušných

predpisov potvrdzujú alebo osvedčujú práva k nehnuteľnostiam (§ 34 ods. 1 katastrálneho zákona). Ustáliť, aké právne vzťahy na základe rozhodnutia o neplatnosti zmluvy nastali, môže vyvolať obťaženie, napr. vlastníkom nemusí byť osoba, ktorá bola prevádzateľom nehnuteľnosti podľa neplatnej zmluvy, je tiež možné, že fyzická osoba, ktorá bola prevádzateľom zomrela (tak ako je tomu v danom spore, nakoľko jeden z darcov E. B. zomrel), prípadne nehnuteľnosť, ktorej sa zmluva týka bola prevedená na tretiu osobu, atď. Okresný úrad pri zázname nie je oprávnený z predložených listín vyvodzovať ďalšie závery a tiež ani právna interpretácia významu rozhodnutí o neplatnosti určitej zmluvy nemusí byť jednoduchá. Keďže v takýchto prípadoch okresný úrad, katastrálny odbor, nie je oprávnený riešiť zložité právne otázky v dôsledku neplatnosti zmluvy a tieto môže autoritatívne riešiť zásadne iba súd, je zrejmé, že určením neplatnosti zmluvy sa obvykle spor nevyrieši, len sa posunie do inej roviny, a teda iba žaloba na určenie vlastníckeho práva, prípadne žaloba na určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiteľovi, povedie k základnému cieľu sporového konania, ktorým je úplné odstránenie sporu (pozri rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo 178/2006). Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie ustálil, že žalobca požadovanom určením neplatnosti darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena, ktorej účastníkom ani nebol, nemôže mať naliehavý právny záujem. Vzhľadom na to, že E. B. ako jeden z darcov predmetnej nehnuteľnosti zomrel, určením neplatnosti darovacej zmluvy sa spor medzi žalobcom a žalovaným v 1. rade, resp. aj žalovanou v 2. rade úplne nevyrieši. Za tejto situácie dosiahnuť želaný stav, to znamená stav, aby darovaná nehnuteľnosť, resp. spoluvlastnícky podiel k nej, mohla byť predmetom dedenia po jednom z darcov, možno úspešne len žalobou na určenie, že nehnuteľnosť (spoluvlastnícky podiel k nej) patrí do dedičstva po zomrelom E. B.. V konaní o takomto určením otázka neplatnosti darovacej zmluvy bude riešená prejudiciálne (ako predbežná otázka), ktorá zakladá spravidla aj procesný úspech či neúspech požadovaného určenia. So zreteľom na uvedené súd z dôvodu neexistencie naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určením neplatnosti darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena, žalobu v celom rozsahu zamietol. V tejto súvislosti odkázal na rozhodovaciu prax Ústavného súdu SR, napr. uznesenie sp. zn. IV.ÚS 399/2012-15 zo dňa 16.8.2012, ktorý vo veci s obdobným predmetom sporu potvrdil (konštatoval) nesplnenie predpokladu existencie naliehavého právneho záujmu na určením neplatnosti právneho úkonu. V zmysle rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo 31/2011 zo dňa 6. decembra 2012 „pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva a či snáď len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania“. Žalobca priamo v žalobe konštatuje a pripúšťa, že v prípade úspechu podanej žaloby, sa bude následne domáhať dodatočného prejednanie dedičstva po zomrelom otcovi E. B., čo len potvrdzuje záver, že v tomto konaní absentuje danosť naliehavého právneho záujmu na určením neplatnosti právneho úkonu - darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena. Skonštatoval, že nesplnenie predpokladu existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe vedie k zamietnutiu žaloby bez toho, aby sa zisťovala dôvodnosť žaloby o veci samej. Podľa uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo 111/2008 zo dňa 30.6.2009 ak súd zamietla určovaciu žalobu pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určením, je vylúčené, aby súčasne žalobu preskúmal po vecnej stránke. Žalobu preto neposudzoval z hľadiska vecnej (hmotnoprávnej) opodstatnenosti nároku a z týchto dôvodov zamietol dôkazné návrhy žalobcu na nariadenie znaleckého dokazovania, dôkaz vylúčením žalobcu (ktorý nebol prítomný na pojednávaní) a žalovanej v 2. rade a vylúčením svedkyne K. K.. Taktiež súd nevykonal ani listinný dôkaz - žiadosť o vystahovanie z nehnuteľnosti, ktorú zást. žalobcu predložil na pojednávaní, nakoľko vykonanie navrhnutých dôkazov by vzhľadom na (predbežné) právne posúdenie veci o nesplnení predpokladu existencie naliehavého právneho záujmu na určením neplatnosti právneho úkonu, bolo neúčelné a nemalo by vplyv na posúdenie a rozhodnutie sporu súdom. Návrhy na dokazovanie navyše podľa posúdenia súdu prvej inštancie žalobca neuplatnil včas v zmysle ust. § 153 ods. 1 až 3 CSP, nakoľko ich predložil až na pojednávaní, pričom konanie začalo v auguste 2020, odkedy mal žalobca dostatok možností na predkladanie dôkazov a návrhov na vykonanie dokazovania; dôkazy mohol predložiť už skôr, ak by konal starostlivo so zreteľom na rýchlosť a hospodárnosť konania. Z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určením neplatnosti právneho úkonu súd žalobu v celom rozsahu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa ust. § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP tak, že plne úspešným žalovaným v 1. a 2. rade priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi v plnom rozsahu s tým, že o jej výške rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku (§ 262 ods. 2 CSP). V danej veci súd nemal preukázanú existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa ani výnimočnosť okolností na strane žalobcu, a preto nevidel priestor pre aplikáciu ust. § 257 CSP.

5. Rozsudok napadol včas podaným odvolaním žalobca z odvolacích dôvodov podľa ust. § 365 ods. 1 písm. b), d), e), f) a h) CSP, t.j. že súd prvej inštancie svojim postupom znemožnil strane uskutočňovať procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, na základe vykonaných dôkazov súd dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, nevykonal ani navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností a že rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. V rámci odvolacieho dôvodu podľa ust. § 365 ods. 1 písm. b) CSP žalobca namietal nedostatočné odôvodnenie rozsudku z toho uhla pohľadu, prečo podľa mienky súdu prvej inštancie v danom prípade ide o vec, ktorú je možné vyriešiť žalobou o určenie, že nehnuteľnosti špecifikované v podanej žalobe patria do dedičstva po neb. E. B., nar. XX.XX.XXXX. Nesúhlasil s názorom, že žalobou o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, je možné sa vysporiadať s otázkou platnosti alebo neplatnosti zmluvy o zriadení vecného bremena, ktorej určenia (okrem určenia darovacej zmluvy) sa v tomto konaní dožadoval. Taktiež súd neodôvodnil svoje rozhodnutie ani z toho pohľadu, ako sa dá posúdiť otázka platnosti či neplatnosti právneho úkonu, a tým aj vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam vo vzťahu k jeho matke, žalovanej v 2. rade D. B.. Podľa žalobcu právny názor súdu by bol správny a akceptovateľný, ak by sa jednalo o veci patriace do výlučného vlastníctva jeho zosnulého otca E. B. a predmetom konania by bola len darovacia zmluva. V judikatúre citovanej súdom s prihliadnutím na výraz „spravidla“ sa naznačuje, že v obdobných prípadoch bez výnimky neplatí, že výlučne žaloba smerujúca k určeniu, že určité veci patria do dedičstva, je jediným správnym a efektívnym nástrojom nápravy, zvlášť so zreteľom na uvedené námietky (otázka BSM či zmluva o zriadení vecného bremena). Pripomenul, že žalobný petit bol výsledkom jeho starostlivého uváženia, aký typ žaloby a v akej forme podá tak, aby mohol docieľiť nápravu vzťahov narušených uzavretím neplatného právneho úkonu, pričom jeho právny zástupca hneď po otvorení pojednávania sa k otázke naliehavého právneho záujmu vyjadril a uviedol skutočnosti, pre ktoré bola podaná žaloba. Súd v rozhodnutí neodôvodnil, aké právne a skutkové závery vyvodil zo skutočnosti, že ani jeden zo žalovaných sa k podanej žalobe nevyjadril (ani na výzvu súdu) a tým nepoprel jeho skutkové tvrdenia či právnu argumentáciu, už vôbec nie účinne, pričom žalovaná v 2. rade nielenže uznala dôvodnosť podanej žaloby, ale dokonca jej navrhla vyhovieť. Ak keď súd pomerne rozsiahlo odôvodňuje napadnutý rozsudok, avšak len po stránke formálnej, vo všeobecnej rovine a odôvodnenie napadnutého rozsudku podľa žalobcu rozhodne nespĺňa kritériá vyžadované právnymi predpismi, najmä ust. § 220 ods. 2 CSP a navyše porušuje jeho ústavné práva. Napadnutý rozsudok považoval za nepreskúmateľný, čo zakladá vadu konania v zmysle § 365 ods. 1 písm. b) CSP, t.j. súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, pretože nepreskúmateľnosť rozhodnutia neumožňuje strane efektívne sa brániť proti rozhodnutiu a porušenie jej procesných práv je takou vadou konania, ktorá má vždy za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Citoval z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu SR (napr. II.ÚS 115/03), podľa ktorých súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces (konanie) podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ust. zákon č. 23/1991 Zb.) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (uverejneného oznámením č. 209/1992 zb. a č. 102/1999 Z.z.) je aj právo účastníka na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takémuto uplatneniu. Ak sa súd nedostatočným (neúplným) spôsobom vysporiada s argumentáciou strany týkajúcou sa skutkovej a právnej stránky rozhodovanej veci, takým postupom vo svojich dôsledkoch odníma strane právo konať pred súdom a porušuje jej právo na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, lebo jej neumožňuje pri nespokojnosti s rozhodnutím posúdiť správnosť, resp. nesprávnosť rozhodnutia, príp. postupu súdu, a teda efektívne využiť svoje procesné právo na odôvodnenie odvolania. Namietal ďalej, že súd svojim postupom zaťažil konanie aj takou vadou konania, pre ktorú jeho rozsudok nie je v medziach zákona, čo platí aj o odmietnutí ním navrhovaných dôkazov. V tejto súvislosti dal do pozornosti, že svedkyňa K. K., ktorá je veľmi dobre znalá situácie v rodine, bola prítomná pred pojednávacou miestnosťou, teda súdu naozaj nič nebránilo objektívne doplniť dokazovanie jej výsluchom. Ani len prípadná časová tieseň neodôvodňovala odmietnutie veľmi ľahko vykonateľného dôkazu, lebo konajúci senát v uvedený deň nemal žiadne ďalšie pojednávania. Pokiaľ súd vypočul oboch žalovaných (žalovaného v 1. rade prostredníctvom jeho matky), rovnaký priestor a možnosť mal poskytnúť jemu žalobcovi, a preto nemôže obstať dôvod, že jeho prípadná výpoveď by bola nadbytočná. Ak by sa správnosť názoru súdu bezvýhradne akceptovala, bolo by potrebné považovať za nadbytočnú aj výpoveď žalovanej strany - o opaku však svedčí, že súd

protistranu vypočul. Zastával názor, že vzhľadom na predmet sporu súd mal akceptovať aj návrh na vykonanie dokazovania znalcom z odboru zdravotníctva, odvetvia psychiatrie a pokiaľ takéto znalecké dokazovanie nenariadil, závažným spôsobom pochybil. Podľa žalobcu nemôže obstať ani záver, že by sa jednalo o dôkazný návrh prednesený v rozpore so zásadou sudcovskej koncentrácie konania v zmysle § 153 CSP, nakoľko dôkazný návrh na výsluch žalobcu ako sporovej strany bol predložený už v žalobe (bod II.), kde navrhol vykonať dokazovanie o. i. aj výsluchom sporových strán. Nesúhlasil ani s názorom súdu, že listina označená ako „Žiadosť o vysťahovanie z nehnuteľnosti“, jeho právny zástupca predložil na pojednávaní oneskorene. Uvedenou listinou jeho zást. reagoval na priebeh konania, najmä na súdom oznámené predbežné právne posúdenie, ktorým dôkazom mienil (spolu)deklarovať aj naliehavý právny záujem na navrhovanom určení. Navyše ide o niekoľkoriadkovú listinu, ktorú súd mohol oboznámiť v priebehu pár sekúnd na pojednávaní, bez potreby odročenia pojednávania. Postup súdu vyvoláva pochybnosti, či súd mal skutočný záujem o objektívne ustálenie skutkového a naň nadväzujúceho právneho stavu a o poskytnutie spravodlivosti, resp. umožnenie prístupu k nej alebo v prejednávanej veci sledoval len pripísanie čiarky do štatistiky v kolónke skončených vecí. K uvedenému dodal, že ak by bola žaloba tak zjavne neopodstatnená, ako uvádza súd fakticky bez vykonania akéhokolvek relevantného dokazovania pre evidentnú absenciu naliehavého právneho záujmu, tak pri takomto formálnom postupe by súd celkom určite rozhodol o aplikácii ust. § 138 CSP, čo sa ale nestalo. Podľa názoru žalobcu súd v prejednávanej veci postupoval vysoko formalisticky, pričom podľa početnej judikatúry Ústavného súdu SR prílišný formalizmus nie je prípustný a ústavne tolerovateľný. Súd zaujímavým spôsobom zamietol žalobu, hoci ním tvrdené skutkové okolnosti protistrana nepoprela, neexistenciu naliehavého právneho záujmu taktiež nenamietala, navyše žalovaná v 2. rade, plačúca v podstate počas celého pojednávania uznala dôvodnosť podanej žaloby a žiadala jej vyhovieť. Pokiaľ súd poukázal na to, že konanie začalo ešte v auguste 2020, tým len potvrdzuje, že v konaní vznikli výrazné prieťahy, v dôsledku čoho žalobca namietal porušenie ústavného práva na súdnu a inú právnu ochranu, ako aj na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti tak, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom (čl. 48 ods. 2 Ústavy SR), ktoré právo mu súd uprel aj čo do včasnosti prejednávania veci aj čo do konania v jeho prítomnosti, pričom k náprave využije všetky zákonom predvídané možnosti, vrátane ústavnej sťažnosti a v tomto smere nezostane pasívny. Vytkol súdu, že nevykonal všetky navrhnuté dôkazy a na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, čo platí i napriek tomu, že pri absencii naliehavého právneho záujmu súd a priori neskúma vec samú v materiálnom slova zmysle, ale výlučne z hľadiska formálneho. Vyjadril presvedčenie o tom, že ak by súd výsledky (veľmi skromného) dokazovania správne vyhodnotil, zistil by, že už aj vzhľadom na otázku BSM nebolo možné zvoliť iný účinný, vhodný a efektívny prostriedok nápravy a nebol by žalobu zamietol pre nedostatok naliehavého právneho záujmu. Z uvedeného jasne vyplýva aj nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie. Za nesprávne považoval aj rozhodnutie o trovách konania, zastávajúc názor, že v predmetnej veci sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie trov konania žalovaným, pričom už samotná skutočnosť, že ani jeden zo žalovaných sa k podanej žalobe nevyjadril, odôvodňuje aplikáciu § 257 CSP. Podľa žalobcu odôvodnenie rozhodnutia v časti nároku žalovaných na náhradu trov konania vôbec nereflektuje na okolnosti daného prípadu a naráža na aplikáciu citovanej právnej normy v prípadoch, kde to najčastejšie prichádza do úvahy (sociálny aspekt). Takéto vágne odôvodnenie cit. výroku považoval za zjavne neprípustné, právne (a ani ústavne) neudržateľné. Z uvedených dôvodov žalobca navrhoval napadnutý rozsudok postupom podľa ust. § 389 ods. 1 písm. b), c) CSP zrušiť a vec vrátiť podľa § 391 ods. 1 CSP na ďalšie konanie a nové rozhodnutie súdu prvej inštancie.

6. Žalovaní sa k odvolaniu žalobcu nevyjadrili.

7. Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd (§ 34 CSP) prejednal odvolanie žalobcu ako podané včas (§ 362 CSP) a oprávnenou osobou (§ 359 až § 361 CSP) proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 až § 358 CSP), bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ust. § 385 ods. 1 CSP a contrario, v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 379 a § 380 CSP a z hľadiska uplatnených odvolacích dôvodov podľa ust. § 365 ods. 1 písm. písm. b), d), e), f) a h) CSP, s prihliadnutím na vady, ktoré sa týkajú procesných podmienok konania v zmysle § 380 ods. 2 CSP a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné a preskúmaný rozsudok je vo výroku o zamietnutí žaloby, ako aj v súvisiacom výroku o trovách konania vecne správny; zákonné, úplné a vecne správne sú i dôvody napadnutého rozsudku, s ktorými sa odvolací súd stotožnil a napadnutý rozsudok potvrdil podľa ust. § 387 ods. 1 a 2 CSP.

8. Rozsudok odvolacieho súdu bol verejne vyhlásený na Krajskom súde v Košiciach dňa 25.10.2023 o 10:05 hod. po predchádzajúcom oznámení miesta a času tohto procesného úkonu na úradnej tabuli a webovej stránke krajského súdu pri zachovaní lehoty podľa ust. § 219 ods. 3 CSP.

9. Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku a predchádzajúceho procesného postupu súdu prvej inštancie v rozsahu relevantných odvolacích námietok žalobcu obsiahnutých v podanom odvolaní dospel k záveru, že uplatnené odvolacie dôvody v prejednávanej veci nie sú preukázané. Odvolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu, správne a úplne zistil skutkový stav vecí, spor aj po právnej stránke posúdil správnym spôsobom, pri správnej interpretácii ust. § 137 písm. c) CSP, ktoré na zistený skutkový stav aplikoval v súlade so zákonom aj so závermi aplikačnej praxe a správne ustálil, že žalobca na požadovanom určení neplatnosti darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena, nemá naliehavý právny záujem, preto z tohto dôvodu podanú žalobu ako procesne neprípustnú zamietol.

10. Imanentnou súčasťou posúdenia určovacích žalôb v zmysle ust. § 137 písm. c) CSP je existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení práva, ktorý predstavuje podmienku procesnej prípustnosti určovacej žaloby a žalobca ho v takom spore musí tvrdiť a aj preukázať (ibaže právny záujem vyplýva z osobitného predpisu). Súd prvej inštancie v konaní preto správne prioritne, ešte pred hmotnoprávnym posúdením žalobou uplatneného nároku na určenie neplatnosti darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení práva vecného bremena spočívajúceho v práve bývania a doživotného užívania nehnuteľností darcami (ako neoddeliteľnej súčasťou darovacej zmluvy), skúmal otázku procesnej prípustnosti podanej určovacej žaloby v zmysle ust. § 137 písm. c) CSP, ktoré zák. ustanovenie v okolnostiach posudzovaného prípadu aj správne aplikoval a dospel k správne právne záveru o procesnej neprípustnosti podanej určovacej žaloby, s ktorým posúdením po skutkovej i právnej stránke sa odvolací súd v celom rozsahu nestotožňuje.

11. Pri určovacích žalobách samotná dôvodnosť skutkových a právnych tvrdení žalobcu ešte neznamená, že prípadný vyhovujúci určovací rozsudok bude mať pre žalobcu právny význam, teda či bude sporové súdne konanie užitočné, alebo naopak, zbytočné. Súdne konanie môžeme chápať aj ako určitú službu poskytovanú štátom žalobcovi za účelom ochrany jeho práv, preto je dôvodné zisťovať, či má pre žalobcu zmysel. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení práva je daný vtedy, ak je tu aktuálny stav objektívnej právnej neistoty medzi žalobcom a žalovaným a ktorý nemožno iným právnym prostriedkom odstrániť, ako aj v prípadoch, v ktorých určovacia žaloba účinnejšie ako iné právne prostriedky vystihuje obsah a povahu riešeného právneho vzťahu, takže jej prostredníctvom možno dosiahnuť úpravu, ktorá odvráti prípadné budúce spory medzi stranami sporu (porov. napr. rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/137/96, 8Cdo/148/2017). Naopak procesne neprípustnými sú napríklad určovacie žaloby, ktorými sa zbytočne vyvoláva konanie, napr. ak požadované určenie má povahu predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu právny vzťah je alebo nie je alebo tiež, ak stav právnej neistoty môže byť účinne odstránený inak. Doktrína preventívneho charakteru určovacích žalôb vychádza z toho, že žalobca má naliehavý právny záujem vtedy, ak porušeniu jeho práva (zatiaľ) nedošlo, avšak jeho právo je neisté alebo ohrozené. Naliehavý právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti takej žaloby, spočíva v tom, že žalobca v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť (preventívne) odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Ide najmä o prípady, kedy sa určením, či tu právny vzťah alebo právo je, či nie je, resp. na základe rozhodnutia súdu o existencii (neexistencii) predmetného práva, vytvorí pevný základ pre právne vzťahy účastníkov sporu a predíde sa žalobe o plnenie. Naliehavý právny záujem treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia.

12. Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je daný naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha, teda žalobcu. Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti prejednávanej veci vedúce k sporu medzi účastníkmi a k potrebe určujúceho rozhodnutia súdu, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši, t.j. odstraňuje neistotu vzťahu účastníkov alebo vytvára pevný základ pre jeho usporiadanie (porov. rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/31/2011 zo dňa 6.12.2012).

13. Ak žalobca neosvedčí svoj naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení, ide o samostatný a prvoradý dôvod zamietnutia žaloby. Pokiaľ teda súd dospeje k záveru, že podaná určovací žaloba nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne žalobu bez toho, aby sa zaoberal meritom veci (pozri rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo 241/2008).

14. Súčasná právna prax v zmysle právnej úpravy Civilného sporového poriadku účinného od 1.7.2016 procesne nepripúšťa žalobu o určenie neplatnosti darovacej zmluvy ako spôsobilý prostriedok ochrany ohrozeného práva, nakoľko výrok takého určujúceho rozsudku nemá výpovednú hodnotu o tom, či v čase jeho vyhlásenia vlastníkom veci je žalobca alebo niekto iný, nerieši s konečnou platnosťou všetky otázky sporu, predovšetkým otázku, kto je vlastníkom spornej nehnuteľnosti, pričom otázka platnosti napadnutej zmluvy môže byť riešená prejudiciálne (ako predbežná otázka) v konaní o určenie vlastníckeho práva vo vzťahu k nehnuteľnostiam. V danom prípade sa odvolací súd zhoduje so súdom prvej inštancie v právnom názore, podľa ktorého žalobca na požadovanom určení neplatnosti darovacej zmluvy nemôže mať naliehavý právny záujem (nebol účastníkom zmluvy, je právnym nástupcom po zomrelom otcovi E. B., nar. XX.XX.XXXX, zomrelom dňa X.X.XXXX – jeho synom, pozn.), pretože za situácie, keď darca zomrel, dosiahnuť želaný stav, aby darované nehnuteľnosti mohli byť predmetom dedenia po nebohom darcovi, možno úspešne len žalobou o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po darcovi (pozri napr. uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. IV.ÚS 399/2021-15 zo dňa 16.8.2012). V danom prípade aj podľa názoru odvolacieho súdu do úvahy ako spôsobilý prostriedok ochrany prichádza určovací žaloba smerujúca k určeniu práva, t.j. že nehnuteľnosti patria do dedičstva po neb. E. B., nar. XX.XX.XXXX, zomrelom dňa X.X.XXXX, resp. že ku dňu smrti darcu boli v bezpodielovom spoluvlastníctve darujúcich neb. E. B., zomr. X.X.XXXX a D. B., nar. X.XX.XXXX. Súd prvej inštancie na podklade správnych skutkových a právnych dôvodov žalobu zamietol z dôvodu jej procesnej neprípustnosti v zmysle ust. § 137 písm. c) CSP, pre nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení a bolo preto vylúčené, aby žalobu preskúmaval po vecnej stránke, z hľadiska hmotnoprávnej opodstatnenosti nároku, teda či darovacia zmluva a zmluva o zriadení vecného bremena sú platnými alebo neplatnými právnymi úkonmi z namietaných dôvodov.

15. Na vecnej správnosti napadnutého rozsudku nič nemení ani podané odvolanie a žalobcom uplatnené odvolacie námietky a argumenty, ktoré nie sú spôsobilé spochybniť správnosť skutkových alebo právnych záverov, a dôvodov, na ktorých je preskúmané rozhodnutie súdu prvej inštancie založené a neodôvodňujú prijať rozhodnutie v tomto spore v prospech odvolateľa. Odvolací súd nezistil ani vady konania, resp. procesného postupu súdu prvej inštancie, ktoré by mali za následok nesprávne rozhodnutie alebo odňatie možnosti žalobcovi ako strane sporu konať pred súdom v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces. Podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu SR všeobecný súd totiž nemôže porušiť základné právo na súdnu ochranu a spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcim postupy v občianskoprávnom konaní (porov. zmienené uznesenie IV.ÚS 399/2012). Neobstojí ani námietka nepreskúmateľnosti napadnutého rozsudku, nakoľko súd prvej inštancie svoje rozhodnutie veľmi podrobne, úplne a presvedčivo odôvodnil v súlade s ust. § 220 ods. 2 CSP a kritériami právnej praxe, vyčerpávajúco sa venoval všetkým kľúčovým aspektom sporu, v rozhodnutí sa vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi tvrdeniami a z hľadiska posúdenia právneho záujmu žalobcu na žiadanom určení relevantnými argumentmi sporových strán, pričom zrozumiteľne vysvetlil tiež dôvody, pre ktoré dospel k záveru o neexistencii (nepreukázaní) naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, ako aj dôvody, pre ktoré nevykonal ďalšie navrhované dôkazy. Podľa posúdenia odvolacieho súdu preskúmané rozhodnutie súdu prvej inštancie spĺňa požiadavku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia a odvolací súd sa stotožňuje s vecne správnymi dôvodmi napadnutého rozsudku, a to po skutkovej i právnej stránke, na ktoré v súlade s § 387 ods. 2 CSP v celom rozsahu odkazuje.

16. Samotná skutočnosť, že žalobca so skutkovými a právnymi závermi uvedenými v odôvodnení rozhodnutia súdu prvej inštancie a so záverom o nepreukázaní naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v danom spore nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nezakladá procesnú vadu konania, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie a neznamená ani porušenie práva na spravodlivé konanie. Podľa judikatúry Ústavného súdu SR do práva na spravodlivý proces nepatrí ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi a rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať

sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia dôkazov (IV.ÚS/252/04, I.ÚS 50/04, II.ÚS/251/03).

17. Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd ale nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (k tomu pozri napr. IV.ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Túto požiadavku zvyrazňuje vo svojej judikatúre aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý v tejto súvislosti najmä uvádza: „Právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Stačí, aby reagoval na ten argument (argumenty), ktorý je z hľadiska výsledku súdneho rozhodnutia považovaný za rozhodujúci [napr. Georgidias v. Grécko z 29. mája 1997, Recueil III/1997, Ruiz Torija c. Španielsko a Hiro Balani c. Španielsko z 9.12.1994]. V danom prípade v odôvodnení napadnutého rozsudku súd prvej inštancie reagoval a dal stranám sporu (žalovanému) odpovede na tie argumenty týkajúce sa skutkovej a právnej stránky veci, ktoré z hľadiska výsledku rozhodnutia v danom spore boli rozhodujúce a relevantné. Odvolací súd preto konštatuje, že súd prvej inštancie svojim postupom neporušil právo žalobcu na spravodlivý proces a v prejednávanej veci nie je preukázaný ani odvolací dôvod podľa ust. § 365 ods. 1 písm. b) CSP.

18. Nakoľko súd prvej inštancie zamietol žalobu z dôvodu jej procesnej neprípustnosti v zmysle ust. § 137 písm. c) CSP, vykonanie žalobcom navrhovaných dôkazov na preukázanie hmotnoprávnej opodstatnenosti nároku, nebolo pre rozhodnutie sporu potrebné a ani dôvodné, za účelom posúdenia existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení neplatnosti napadnutých zmlúv. Vo vzťahu k argumentácii žalovaného spochybňujúcej správnosť právneho názoru súdu prvej inštancie, že žalobou o určenie nehnuteľností do dedičstva, je možné sa vysporiadať s otázkou platnosti alebo neplatnosti (aj) zmluvy o zriadení vecného bremena - odvolací súd poznamenáva, že súd správne zamietol žalobu aj vo vzťahu k napadnutej zmluve o zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve doživotného bývania a užívania darovaných nehnuteľností darcami, ktorá bola spísaná do notárskej zápisnice spoločne s darovacou zmluvou na jednej listine, nakoľko zmluva o zriadení vecného bremena tvorí neoddeliteľnú súčasť darovacej zmluvy, keď zriadené vecné bremeno podľa povahy tohto právneho úkonu od obsahu darovacej zmluvy nemožno oddeliť (ust. § 41 OZ).

19. Neobstojí ani námietka žalobcu o formalistickom postupe súdu prvej inštancie a možnej aplikácii postupu v zmysle ust. § 138 CSP. V súvislosti s touto námietkou voči postupu súdu odvolací súd poukazuje na závery právnej praxe, ktorá si osvojila takú interpretáciu (ne)existencie naliehavého právneho záujmu a dôsledkov jeho nepreukázania, že rozhodnutie o právnom záujme (či je alebo nie je daný) je meritorne a absencia naliehavého právneho záujmu je preto dôvodom zamietnutia žaloby, a nie je dôvodom pre zastavenie konania, či pre odmietnutie žaloby (pozri Števček, M. a kol.: Civilný sporový poriadok. Komentár, vyd. C.H. Beck v Prahe, 2016, str. 502).

20. Odvolací súd napokon pre úplnosť aj v kontexte odvolacích námietok žalobcu považuje za potrebné dodať, že napadnutý rozsudok, nakoľko podaná žaloba bola zamietnutá (len) z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu, nepredstavuje prekážku právoplatne rozhodnutej veci (rei iudicatae) pre prípadnú ďalšiu určovaciu žalobu (porov. R 15/2005).

21. Z týchto dôvodov odvolací súd posúdil odvolanie žalobcu ako nedôvodné v celom rozsahu a potvrdil vecne správny napadnutý rozsudok podľa ust. § 387 ods. 1, 2 CSP v jeho zamietavom výroku ako aj v súvisiacom výroku o trovách konania, ktorý má právny základ v plnom procesnom úspechu žalovaných v konaní pred súdom prvej inštancie.

22. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ust. § § 255 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP tak, že stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal, nakoľko žalobca v odvolacom konaní nemal úspech a procesne úspešným žalovaným v odvolacom konaní žiadne trovy preukázateľne nevznikli.

23. Toto rozhodnutie prijal senát krajského súdu pomerov hlasov 3 : 0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak: a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky: a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak: a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b). Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1, 2 CSP). Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP). Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), a to v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 CSP). V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). Táto povinnosť neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP). V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a procesnej obrany, okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného odvolania (§ 435 CSP).